

DROGI (930) *ai*

drogi (928), **drog** (2) *GórnDworz Hh5, RejZwierc 159v.*

o jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie).

comp i sup -droższy (84 + 129). *sup* nądroższy (123), nądroższy (6); nąj- *GórnDworz, ReszList, RybGęśli*; ną-: nąj- *ArtKanc* (8 : 1), *LatHar* (8 : 1), *CzahTr* (2 : 1); ~ ną- (109), na- (2), n(a)- (12); ną- : na- *SkarŻyw* (2 : 2); ~ nąj- (6).

sg m N drogi, droższy, nądroższy (85), drog (2); (*attrib*) drogi (52); (*praed*) drogi (33), drog (2); ~ drogi: drog *GórnDworz* (1 : 1), *RejZwierc* (1 : 1). ◊ *G* drogięgo, droższęgo (17); -égo (4), -(e)go (13). ◊ *D* drogi(e)mu, nądroższ(e)mu (4). ◊ *A* drogi, droższy, ną(j)droższy (38). ◊ *I* drogim (12), drogi(e)m (1); -im : -(e)m *SkarŻyw* (4 : 1). ◊ *L* drogim (10). ◊ *V* drogi, nądroższy (36). ◊ *f N* drogą, droższą, ną(j)droższą (75). ◊ *G* drogiéj, droższéj, ną(j)droższéj (43), drogié (2), drogi (1); -é *OpecŻyw* (2); -éj : -i *GrabowSet* (1 : 1); ~ -éj (4) *KochFr, KochMuza, GórnTroas, GosłCast, -ej* (1) *KochTr, -(e)j* (38). ◊ *D* drogi(e)j, nądroższ(e)j (3). ◊ *A* drogą, droższą, ną(j)droższą (59). ◊ *I* drogą, nądroższą (71). ◊ *L* drogi(e)j, droższ(e)j, nądroższ(e)j (9). ◊ *V* drogą, ną(j)droższą (16). *n N* drogié, droższé, nądroższé (27); -é (3), -(e) (24). ◊ *G* drogięgo, droższęgo, nądroższęgo (41). ◊ *D* drogi(e)mu (1). ◊ *A* drogi(e), droższ(e), nądroższ(e) (21). ◊ *I* drogim, ną(j)droższym (18). ◊ *L* drogim (6), drogi(e)m (1); -im : -(e)m *HistRzym* (1 : 1). ◊ *V* drogi(e) (1). ◊ *m a. n G* drogięgo (36); -égo (16), -ego (1), -(e)go (60); -égo : -ego *OpecŻyw* (5 : 1). ◊ *I* drogim (15), drogi(e)m (3). ◊ *pl N m pers* droższy (4). *subst* drogié, droższé (38). ◊ *G* drogich, droższych, nądroższych (62). ◊ *D* drogim (2). ◊ *A subst* drogié, droższé, nądroższé (69). ◊ *I m* drogiémi, droższémi, nądroższémi (16), drogimi (8); -émi *WyprKr, BibRadz, BielKron, HistRzym, SkarJedn, Oczko, ArtKanc, GórnRozm, ZawJeft, SkarKaz, CiekPotr*; -imi *OpecŻyw, KrowObr, StryjKron* (2), *LatHar* (2), *WysKaz*; -émi : -imi *SkarŻyw* (5 : 1); ~ -émi (2), -(e)mi (14). *f* drogiémi, droższémi (9), drogimi (7); -émi *LubPs, SkarŻyw, KochTr, KochMuza, SkarKaz*; -imi *MiechGlab, ArtKanc, LatHar, CiekPotr*; -émi : -imi *OpecŻyw* (1 : 2), *BielKron* (3 : 1); ~ -émi (3), -(e)mi (6). *n* drogi(e)mi (1). ◊ *L* drogich (17). ◊ *V subst* drogi(e) (1). ◊ *sg N n a. pl N subst* drogié, nądroższé (13); -é (6), -e (2), -(e) (43); -é : -e *KochPs* (1 : 2). ◊ *sg A n a. pl A subst* drogié (29); -é (10), -(e) (88).

Sł stp, Cn notuje, *Linde XVI – XIX w.*

1. *Kosztowny, cenny, mający wielką wartość [materialnie wymierną]*; *carus BartBydg, Mącz, Cn; pretiosus Mącz, Calep, Cn; multinummus Mącz* (516) : *BierEz M3v*; Tam panijé niéktoré z milofierdziá przyniofły mu piciá drogięgo a motznęgo *OpecŻyw 138v, 87, 149v; HistJóz A2v; BartBydg 23v* [2 r.]; á tak Miedz byłá nadroífza, á złoto j írebro dla niepožitku zamiatano *FalZioł IV 52b, III 34b, IV 38a, 42d, 50a; BielŻyw 108, 109, 130, 158; MiechGlab 18; BierRozm 6, 16; KłosAlg G4v; WróbZioł pp3v; LibLeg 11/93; KromRozm III O3v*; nye przyfłoi záprawdę onym fie wthákye bárwy drogye wdáwác/ álbo odzyenya tákyego yedwabnego nábywác *GliczKsiąż E7v, C6v; LubPs cc; KrowObr 238; RejWiz 83v*; y náležli miedzy trupy/ rozmáite graty/ y ízáty/ y naczyynie bárzo drogie [et vasa pretiosissima] *Leop 2.Par 20/25, 2.Par 36/10, 3.Esdr 6/9; RejZwierz 14, 45v; BibRadz Ier 25/34, Matth 13/46; Z* obudwu Indiy/ z Etiopiey/ z Perfyiey morzem kupcy przyieždzaią z drogiemi kupiámi. *BielKron 264, 122v, 264, 278, 281, 293* (3); *Mącz 236c, 316d; SarnUzn C5; SienLek 17, 243;*

RejAp Dd2; *HistRzym* 8, 11, 61, 62, 62v; *BielSat* Dv, L4v; *RejZwierc* 152, [207], 220v; *BudBib Prov* 20/15; Przyftąpiłá kniemu niewiáltá/ skłęnicę wodki máiąc bárzo drogiey *BudNT Matth* 26/7, *Apoc* 21/11, Ff3v; *StryjWjaz* Bv; *ModrzBaz* 51, 56, 109v; Vbiorem drogiem ozdobić Pan Bog kápłáństwo kazał. *SkarŻyw* 491 *marg*, 68, 102, 103, 115, 119 (18); *StryjKron* 582; *KochJez* A3 [2 r.]; *KochFr* 14, 38, 129; *KlonŻal* D3; *KochDz* 107; *KochMuza* 26; *KochSz* C; *WerGość* 215; *BielSjem* 28; *KochPam* 87; *KochPieś* 12; *ArtKanc* D10v; *BielRozm* 25; Więc nie iufz to lepłze co drozłze. *GórnRozm* E4v, E2v, E3v; *ZawJeft* 17; *Calep* 626a, 829a, 847a; *GórnTroas* 9; *KochFrag* 23; *OstrEpit* A2, A3v; *LatHar* 462, 467; *RybGęśli* C3; *WujNT przedm* 35; *WysKaz* 12 [2 r.]; *SarnStat* 1276, 1277 [3 r.]; *KmitaSpit* A4v; Wízelki lud w nárzekániu fzuwał żywności fwey: dawáiąc co nadroźłzego miał [*dederunt pretiosa Vulg Thren* 1/11] zá to czymby fie pošilił. *PowodPr* 10, 68 [2 r.], 84; *SkarKaz* 455b, 456b, 580b; *VotSzl* Cv, C4 [3 r.], D2v; *CiekPotr* 31; *KlonFlis* A3v; *SapEpit* B3; *KlonWor ded* **v, 50; Szkodá/ że też v nofá nie záwieši czego/ Tákże kofztowney perły/ rubinu drogiégo. *ZbylPrzyg* A2, A2, A2v, A3v.

W charakterystycznych połączeniach: *drogi* (-a, -e) *barwy* (2), *cena*, *dyjament*, *jaspis* (2), *korzenie*, *kupia* (4), *marmor* (3), *naczynie* (5), *perła* (13), *picie* (2), *rubin*, *rzecz* (7), *sukno* (4), *ubior* (4), *wodka* (3); *barzo drogi* (14).

Wyrażenia: »drogi(-e) dar, upominek, podarek, podarze« [*szyk* 6 : 5] (6 : 3 : 1: 1): *BierEz* I2v; *BielŻyw* 160; Trzeciemu thez fynowi młodźemu dał trzy kunfzthowne á bárzo drogie dáry. *HistRzym* 61, 63v, 64v, 90v; *SkarŻyw* 68 [2 r.]; *SiebRozmyśl* [M2]; A wżyfcy álbo nowe ftrorie wymyśláią Albo drogie podárki pogotowiu máią. *WitosłLut* A2v, A5.

»drogi kle(j)not« [*szyk* 3 : 3] (6): *RejKup* F; Nie dár iáki kofztowny/ to iefł/ klinot drogi Ofiáruięć moy Pánie z tey ftrapioney drogi. *KmitaPsal ktv*; *KochFragJan* 3; *CiekPotr* 29; *CzahTr* C3v; *KlonFlis* Ev.

»droga maść« [*szyk* 18 : 13] (31): a tą byla Mariá ktorá byla pomazala pana Iezu Kriřtuřa maćciá drogá [*Vulg Ioann* 11/2] *OpecŻyw* 66v, 46, 69v, 70, 70v, 156v [2 r.] (11); Aroma, vonyáiącze zyelye, drogye masczi *BartBydg* 13v; *RejPs* 200; *KromRozm II* h3v; *LubPs* F3, dd3 *marg*; Máxyllá żoná tego Egeá dáłá go pocźciwie pochowác pomázawłzy drogimi maćciámi. *BielKron* 144v, 19 [2 r.], 80v, 81v, 144v; *Mącz* 6c; *HistRzym* 17; *RejZwierc* 142; *SkarŻyw* 353; *ArtKanc* F14v, Q6v; *SkarKaz* 386a [2 r.]; *GosłCast* 48.

»drogie odzienie« [*szyk* 10 : 4] (14): Aż łobie kupię imienie/ Sługi y drogie odzienie. *BierEz* Q3, I3v; *OpecŻyw* 25; *HistJóz* B2v, C; *BielŻyw* 100, 160; *GliczKsiąż* E8, F2; thám działáią ze złotá y z iedwabiu łztuki ná drogie odzienie. *BielKron* 267v, 258v; *HistRzym* 18v, 52, 82.

»olejek drogi« = *unguentum pretiosum Vulg* [*szyk* 10 : 4] (14): *MurzNT Matth* 26/7; Y owřzem to wdzyęcznye przyymę práwie iák oleyki drogie *LubPs* ee3v; *SkarJedn* 148; *SkarŻyw* 440, 491; *LatHar* 545, 689, 704; *WujNT* 109, *Matth* 26/7, *Mar* 14/3, *Ioann* 12/3; Chwali piřmo Iozephá/ y Nikodemá/ ktorzy ná ciáło Páńłkie przy pogrzebie wielki kofzt vczynili: drogiemi ie oleyki z áloes y z myrrhy nápuřczáiąc. *SkarKaz* 386a, 456a.

»drogi skarb« = *thesaurus pretiosus Vulg* [*szyk* 3 : 3] (6): Miey pieczá o dobrym imieniu/ boć tho więcey zořtánie tobie niřli tyřiac řkárbow drogich y wielkich. *Leop Eccli* 41/15; *GórnDworz* Dd3, Mm4v; *SkarŻyw* 15; *WujNT* 2.Cor 4 arg; *KlonFlis* C2v; *KlonWor* 40.

»droga szata« = *vestis pretiosa Vulg, Modrz* [szyk 17 : 5] (22): *GliczKsiąż* E8v; *LubPs* hhv; podeźrzány tho młynarz/ vbogi ieft/ rad fyw w drogie száty vbiera *GroicPorz* hh3v; *Leop* 1.Tim 2/9; *BielKron* 267; *HistRzym* 16, 33v; *StryjWjaz* A4 [2 r.]; *ModrzBaz* 82v; *SkarŻyw* 98, 304, 472, 560; *BielRozm* 24; *LatHar* 204; *SarnStat* 293, 665, 920; *WitosłLut* A3; A iáko onego márnotráwnego fyná przyiáwfy oćiec/ oblokł go w szátę drogą *SkarKaz* 348b; *GosłCast* 4.

Zestawienie: »drogi kamień (a. kamyk, a. kamyczek)« = *gemma Murm, Mymer*¹, *BartBydg, Mącz, Calag, Calep; lapis pretiosus Murm, Mącz* [szyk 109 : 95] (204): *BierEz* M2; Połožyles na głowę iéy koronę s kamienia drogiégo *OpecŻyw* 189v, 19, 24v, 158, 189v; *Murm* 121 [3 r.], 156; *Mymer*¹ 5, 6; *HistJóz* B3, B3v, B4; *BartBydg* 151b; *BVrztyn* ieft żywicza z drzewa: iakoby drogi kamień *FalZioł* IV 55a, kt, +2v, +7d, IV 46c, 49c (9); *BielŻyw* 114, 160; *BierRozm* 6; *WróbŻółt* qq2v; *WróbŻółtGlab* A3v; *RejKup* t8; Sciány były ze złotá s kámieniem drogiem y z gwiazdami iálnemi przychędżone *HistAl* F8v, A4v, G3, H2, L4, L7, M; *GliczKsiąż* Fv; *LubPs* E3, E4v, bb5 marg; *KrowObr* 27, 27v [2 r.], 28, 38, 107 (10); Kwiateczki po niey wżędzy/ by drogie kámyczki *RejWiz* 179v, 153, Cc4; *Leop* Ex 31/5, 3.Reg 7/11, 10/2, *Tob* 13/21, *Sap* 18/24 (8); *WyprKr* 20v; Iáko kamyk drogi wrzucony między kupę kámienia/ ták ieft chwałá ktorá kto czyni szalonemu. *BibRadz Prov* 26/8, k. I 2a, 2.Par 3/6, *Prov* 8/19, *Thren* 4/1, *Eccli* 45/12 [13], 1.Cor 3/12; *OrzRozm* Ov; *BielKron* 35v, 54v, 71, 78 [2 r.], 126 [2 r.] (27); Umbo in gemma, Okrągła wyniosła wyfokość ná drogim kámieniu. *Mącz* 501d, 2c, 3b, 24c, 65b, 76b (20); *OrzQuin* P3; *SienLek* 60, 114v; *RejAp* 140, 141v, 151, 151v, 181, 182v, Eev; *GórnDworz* Ccv; *HistRzym* 126v; *BiałKat* a4, 46, 151; *KwiatOpis* [C2]; *WujJudConf* 119, 182; *BudBib* B3, 2.Par 32/27, *Eccli* 50/9, *Esth* 15/9; *CzechRozm* 212; *ModrzBaz* 57v; *ModrzBazBud* ¶6v; *Oczko* 1v, 3v, 18v; *Calag* 139a; *KochPs* 27, 29, 68, 124; Co po drogim kámieniu temu/ kto fię na nim nie zna *SkarŻyw* 25, 16, 68, 74, 87, 91 (18); *StryjKron* 421, 658 [2 r.], 667; *KochJez* A3; *NiemObr* 174; *ArtKanc* E15; *Calep* 164a, 449b; *GostGospSieb* +3v; *LatHar* +4, 509, 595; *WujNT* 584, 1.Cor 3/12, s. 584, 849, 885 (10); *WysKaz* 13, 36 [2 r.]; *SkarKaz* 84a, 122b, 205a, 454a, 456a, 549b; *KlonFlis* A2; Ieft tu moc pieniędzy/ Fántow/ drogich kámieni/ y złotych rzeczędzy. *KlonWor* 43.

»droższe złota« = *Erythraea Cenaurium Pers. (Rost); centuria* (1): Droślżé złotá ieft Centurzija. *SienLek* Xxxv.

Szeregi: »drogi, (a, i) kosztowny« [szyk 5 : 1] (6): Ktory Tellus yáko to rozumyc możem/ tych dzyeci fwych/ [...] nye nosił w drogim á kofztownym odzyenyu *GliczKsiąż* F2; Chcę tedy áby fię mężowie modlili [...] Takieź teź y niewiálty w wberze ochędżnym/ [...] przybierájąc fię nie w przyprávki/ ábo we złoto/ ábo w perły/ ábo w drogie á kofztowne száty [*peste pretiosa*; w kofztownych szátách *Wujek*]: ále iáko przyfthoi niewiáltham [...] przez vczynki dobre. *Leop* 1.Tim 2/9; *Mącz* 39d, 320a; *SkarŻyw* 68; *GosłCast* 4.

»drogi i nakładny« (2): Y potym drogi y nakładny kościół ná dochowanie ciáłá y kości iego/ w Rzymie zbudowałá. *SkarŻyw* 441; *SkarKaz* 456a.

»drogi i piękny« (2): nád on wbiór/ nigdy droślży/ y pięknieyfy/ niebył widziány *SkarŻyw* 491, 560.

»drogi a świetny« (1): bo ten Sákráment do drogiey á świetney száty/ przyrownáł ś. Chryzoftom *LatHar* 204.

W przen (42) : á na żniwo posłani gdy żać nieumiemy/ miałto roboty łzkodę Pánu w drogim ziárnie iego czyniem. *SkarŻyw* 312, 13, *SkarKaz* 85a, 457a; *Siedzim v iednego łtołu/ vżywając z iednych mis/ y iednych drogich potraw páná łwego SkarKazSej* 671b.

Wyrażenia: »drogi kle(j)not« [*szyk 9 : 9*] (18): *Prot Av*; A nie mógł nam oddać droższych klenotow ná tełtamencie łwoim iáko dziatkom łwoim iedno ciáło łwoie y krew łwoię łwiętą. *RejZwierc* 197, 15, 156v, 157, 242v; *KochFr* 96, 118; *KochPieś* 35; *ZawJeft* 3; *GórnTroas* 52; *OstrEpit* A3; *JanNKar Cv* [2 r.]; *SkarKaz* 162b; chcemyli nie vtrácić nadroższych kleynotow y wolności łwoich *VotSzl Bv*, A2v; *CzahTr* [D2].

»droga perła« [*szyk 3 : 2*] (5): o to profzę Bogá, Aby tu wieczna wolność/ oná perlá droga/ Miedzy wámi mięłzkálá kiedy będę w Niebie *Prot D4*; Wgnoiu zátáiona byłá perlá droga. gnoiem zowie/ Brácia/ tę łkázitelność ciáła tego/ y podłóć vbołtwá *SkarŻyw* 589, A3v, 393, 398.

»drogi skarb« [*szyk 5:4*] (9): *OpecŻyw* 32v; *BielŻyw* 171; *RejZwierc* 97v; *SkarŻyw* 21, 355, 403; *Raczyłes nas obdárzyć czáfu łstátniego/ nadroższemi łkárby KRolełtwá wiecznego ArtKanc* K18v, C3v; *RybGęśli* D4.

Zestawienie: »drogi kamień« (3): obácź iákiemi cudy/ iáko czterzmi drogiemi kámieńmi ten Synod P. Bog ozdobić raczył. *SkarJedn* 325; *SkarŻyw* 112, [197].

Szereg: »drogi a niezapłacony« (1): boć ona [*mądrość*] ieft łkarb drogi á niezapłacony *BielŻyw* 171.

2. *Wysoko ceniony, ważny, wielkiej doniosłości; pretiosus Vulg* [o wartości niewymiernej, abstrakcyjnej] (289) : O drogi pocie Iezufa milégo *OpecŻyw* 101v, 158, 180v [3 r.]; *TarDuch* C5; *BielŻyw* 118; Tym człowiek przed bogiem droższy im więcej łobie ieft mierzienfzy. *WróbŻółt* M8v, 115/15; *RejPs* 194; *RejKup* c6; *MurzHist* N4; *LubPs* Q4v marg, aa2, eev; Abowiem mi nie ládá oco idzie/ ále o Dułzę/ nád ktorą niemam nic drożfze⁸⁰. *KrowObr* 108v; *RejWiz* 193v; *Leop Ier* 15/19; *LeszczRzecz* A6; *RejZwierc* 45v; *BibRadz Ps* 115/15, *Prov* 3/15, 1.*Petr* 1/7; *BielKron* 296v; *Prot* B3v; *SarnUzn* C4; *GórnDworz* D2v, E3, E7; *RejPos* 339v; A thák człowiekowi nic nie ieft drożfzego iáko czás *RejZwierc* 62v, 28, 82, Aaa4; *BudBib* 1.Reg 3/1, 4.Reg 1/13, 14, *Ps* 115/15; *PaprPan* Kv; *ModrzBaz* 6; *SkarJedn* 394; Droga ná okup dułzá ieft człowiecza *KochPs* 73, 101, 158; *SkarŻyw* [236], 262, 284, 358, 399 (9); *KochTr* 23 [2 r.]; *KochEpit* A2v; *KochFr* 118; *KlonŻal* B3, D; *KochMRot* A3; *KochPieś* 8, 50; *PudłFr* 51 [2 r.], 73; Ráczyłz ty nas łam [...] poćiełzyć/ twym naydroższym zwiáftowaniern *ArtKanc Cv*, B9v, D10v, E15v [2 r.], L7v; *GórnRozm* E3v [2 r.], Mv; *KochProp* 10; *GrochKal* 15; *GórnTroas* 24, 26, 29 [2 r.], 32, 49, 74; *GrabowSet* E2v, O4v, Qv [2 r.], R2v, T3; *LatHar* 98, 146, 312, 429, 678; *KołakCath* C3; POkoiu moy drogi/ Pokoiu Szłáchetny *RybGęśli* B3v; *WujNT* 42 marg, *Luc* 12/7, 24, s. 481 marg, *Iac* 5/7, k. Aaaaaa4; *JanNKar* D2; *SarnStat* 4, 1067; y zołtáwił im [*Chrystus*] drogie błogółławieńłtwo łwoie/ zgodę/ miłóć/ moc ná náukę y náwrocenie łwiátá *SkarKaz* 242a, 80b, 119b, 120b [2 r.], 160b, 280a, 384b; *VotSzl* C2; *CiekPotr* 52; *CzahTr* I, I2v, K2; *GosłCast* 3 [2 r.], 39; *SkarKazSej* 662b; Záprawdę/ iáko złota wolność rzecz ieft droga *KlonWor* 31, 29, 30, 81; *PudłDydo* B2 [2 r.].

W charakterystycznych połączeniach: drogi (-a, -e) członki, duch (*dusza*) (3), gniew, godność, krzyż (2), miłóć, oblicze, odkupienie (2), ojczyzna (2), pokój (2), rany (2), rzecz (10), sława, zapłata (2), żywot (2); *barzo drogi* (3).

Wyrażenia: »drogie ciało« [zawsze: *ciało i krew*] = *hostia* (5): O zakamialy Iudášfu/ ij czemu pożywanijé tako drogiégo ciała ij krwie/ twoię twardořtz nie zlámie *OpecŻyw* 93v; *KuczKat* 165; *LatHar* 225, 242; *WujNT* 103.

»nadrořsza cnota« [szyk 1 : 1] (2): A teř Rycerřkiemu cřłowiekowi niema być nic miłřzego iedno łławá poćciwa/ á cnotá nadrořřřza. *RejZwierc* 101v; *CzahTr* [D2].

»drogi dar« [szyk 4 : 4] (8): Niewinnořć ma dar nadrořřy *SeklPieř* 19; *HistRzym* 65 [2 r.]; Z których ich řpraw y piřmá poznáć mořesz: iákie tám vřzywánie tych nadrořřřzych dářów páná Chryřtułowych *BiałKat* 121; *RejZwierc* 65; *SkarŻyw* 399; *ArtKanc* L7v; *RybGęřli* D3.

»droga, nadrořsza krew« = *o krwi Chrystusa; pretiosus sanguis Vulg* [szyk 54 : 39] (47 : 46): kriřtus ktori was odkupyl. řwa nadrořřřř krwya raczi was wibawyc od mak *BierRaj* 21, 18v, 21v; *OpecŻyw* 161v; *TarDuch* D3, D4; *WróbŻořt* Y5, kk5; *RejKup* Ddv; *LubPs* Q4v, Z4; o krámarze niepobořni/ y Syná Bořego/ y iego krwie nadrořřřzey nieprzyiáćiele? *KrowObr* 96v, 4, 37, 45v, 49v, 58 (26); *RejAp* D, 118v, 158v; *RejPos* 88 [2 r.], 103, 107v, 130v, 163v (12); *BiałKat* 21; *CzechRozm* 219v; *KarnNap* C2v, E2v, F; á my teř náđ nimi rzewno pláćząc prořim prze imię Chryřtułowe/ prze Krew drogá iego *SkarJedn* 404, A7, 395; *KochPs* 105; *SkarŻyw* 107, 115, 159, 312, 441; *NiemObr* 119; *ArtKanc* M5v, N15, P9, T17v; *GrabowSet* E2, O4v, P; *LatHar* 207 [2 r.], 321, 336, 574, 585; *WujNT przedm* 27, 1.*Petr* 1/19; *WysKaz* 25; Tám po twarzy nařwięřřzey droga krew plynęłá *SiebRozmyřl* H2v, [A3]v, I, L4, [M]; *PowodPr* 16; *SkarKaz*)(3, 160b, 245a, 455a, 552a.

»droga krew« [*w tym: ciało i krew* (12)] = *eucharystia* [szyk 10 : 5] (15): *OpecŻyw* 93v; *RejPos* 90; *RejPosWiecz*² 95v [2 r.]; Godřiło řie thedy/ áby on nieiákim dřiwnym obyczáiem z ciáłem nářzym był złáćzony/ przez Ciáło iego řwięte y przez Krew drogá/ ktore my w Chlebie y w Winie przymuiemy *KuczKat* 180, 165; *ArtKanc* N8; *LatHar* 210 [2 r.], 225, 242, 299; *WujNT* 103; *WysKaz* 27; *KlonWor* 82.

»drogie łzy« [szyk 1 : 1] (2): Profzę ćię/ Páńno řwięta/ przez twoie łzy drogie *SiebRozmyřl* Iv, H2v.

»droga męka« [*o ukrzyřowaniu Chrystusa*] [szyk 6 : 1] (7): *RejPs* 164v, 174v; *RejPos* 5, 48; *ReszList* 146; y otwarza mu P. Bog wrotá řwego miłořierđzia/ dla nadrořřzey męki Syná řwego *SkarKaz* 384b; *SkarKazSej* 677b.

»nadrořsza ofiara« [*o řmierci Chrystusa na krzyřu*] (5): prořći ludzie niemáią nic do pámiátki oney nadrořřřzey offiáry *KrowObr* 201, 200v, 201 [3 r.].

»droga řmierć« [*o ukrzyřowaniu Chrystusa*] [szyk 11: 5] (16): *RejPs* 164v, 174v; *RejPos* 5, 321v; Muřiáłá by řie teř w niwecz obroćić oná řroga y droga řmierć iego *CzechRozm* 218v; *KarnNap* D4v; *SkarŻyw* 374; *ReszList* 146; *ArtKanc* F17, K19, L5v; *LatHar* 276; *SiebRozmyřl* A2v, H2; *SkarKaz* 552a; *SkarKazSej* 677b.

»nadrořsza řwiátořć« = *Komunia řwięta* (3): Inřzy řpofob modlitwy y rozmowy z PAnem IEzuřem/ po przyięciu teyře nadrořřřzey řwiátořci *LatHar* 229, 244, 252.

»droga wolnořć« [szyk 6 : 1] (7): Gdřie dřiř potomřtwo wolnořci řwych drogich/ Potęřnie bronią od Tyráńnow řrogich. *GrochKal* 3, 23; *OrzJan* 17; *KmitaSpit* C4v; *VotSzl* A4v, D4; Przedałę drogá wolnořć zá řzklenię winá: Zořtałęř niewolnikiem řrogiego Turczyná. *KlonWor* 27.

»droższy nad (a. niż) złoto, skarby, wszystkie bogactwa itp.; droższy złota« [szyk 11 : 6] (16; 1): Abowiem treść miodowa/ z mych wst wam popłynie/ Droższa niż srebro złoto/ a nigdy nie zginie *BielKom* B5v; *LubPs* E3; *KrowObr* 45v; *RejZwierz* 128; *RejZwierz* 55; *PaprpPan* B3v; *KochPs* 184; *SkarŻyw* 457; Wczył pieśniami lwymi nad złoto droższymi *KochMuza* 27; *PudlFr* 55; *WysKaz* 8, 12; *SarnStat* 64 [2 r.]; Tyś vmnie ma święta cnoto/ Naydroższa nad wzytko złoto. *CzahTr* [D2], G2v, 12.

»droższy niż żywot« (1): Droższa/ niż żywot/ twoia litość/ panie: Przetóż/ poki mi lat dośtanie/ Będę cię chwalił/ będę cię wyznawał *KochPs* 90.

Szeregi: »drogi a kosztowny« (3): gdyż on stracił drogie a kosztowne odkupienie swoje *RejPos* 342v, 321v; *RejZwierz* 71.

»[nie] miły i (ani) drogi« (4): *GórnDworz* Gg7; Dużę moię kładę za owce moje. Gdzie duża znamionuje żywoth/ rzecz namilszą y nadroższą *GrzegŚm* 26; *SkarŻyw* 162; *WysKaz*)?(2v.

»drogi a nieprzedajny« (1): Pieniądze twoie niechay tobie będą na zatrącenie/ abowiem lą drogie a nigdy nieprzedajne dary Boże. *RejZwierz* 65.

»drogi i nieprzeplacony« (1): Podziękuy naprzod za takie wraczenie Boskie/ twoiey podłości/ y za tak drogi y nieprzeplacony Krola wieczney chwały pokarm. *LatHar* 191.

»ślachetny a drogi« (1): Pozdrowioną bądź o ślachetna a droga krwi/ ktora z ran wkrzyżowanego Pána mego Iezufa Chrystufa płyniesz *LatHar* 207.

»święty i (a) drogi« [szyk 6 : 4] (10): ktory nález Cyrograf nam przeciwny/ na krzyżu zawiesił/ y swoią Kwią świętą y nadroższą zamazał *KrowObr* 45v, 92v, 177v, 185, 203; *RejPos* 88, 339v; tak iż przez ie⁸⁰ nadroższą y naświetszą krew/ ziednał sie wzytek świat z Bogiem Oycem *KarnNap* C2v, E2v; *GrabowSet* X2v.

»ważny i drogi« (1): także też panna Marya/ poki miała wzywoćie swym Chrystufa/ poty była ważną y drogą *SkarŻyw* 299.

3. Miły, kochany; wysoce poważany, szacowny [w tym znaczeniu wyraz pojawia się w ostatniej ćwierci XVI wieku] (66) : *GórnDworz* Mm2; A iż trudno wyrzawły co wdzięcznego/ pięknego/ drogiego/ łodkiego/ niemilowac *SkarŻyw* A3; *KochTr* 5; Vmárł IAN KOCHANOVVSKI, KOCHANOVVSKI drogi *KlonŻal* A3v, C; *WisznTr* 4, 9, 21, 22, 30 [2 r.]; Oycá máiac w niebie/ tu mátkę na ziemi/ Władnie po włzem świecie to nadroższe Dziećię *ArtKanc* B12; *GórnTroas* 33; *SiebRozmysł* A3v, B, Gv, Hv; *GosłCast* 29, 38, 60; Do Wenufowey Xieni niegdy pływał Drogi Leander y morze przebywał *KlonFlis* C3; *ZbylPrzyg* A3.

a. W funkcji epitetu uczuciowego (44) : *CzechRozm* 194v; nagle cię frogą Śmierć spłofzyła/ moia wdzięczna łzcebiotko droga. *KochTr* 7, 8; *NiemObr* 138; *SiebRozmysł* G; ielzce o to [errata: cię] profzę Moie drogie oczeńki *CiekPotr* 29; *PaxLiz* D3v [2 r.]; Azaż nie częśto łychamy onych iedwabnych y pozłocistych łow: Moy drogi: moy złoty: moie serce: moy serdeczny: moy bráciśzeńku: moy Krolu *KlonWor* ded **3.

W połączeniu ze stopniem pokrewieństwa, imieniem lub tytułem (35): Tu widzisz moy drogi bracie *CzechRozm* 158; *KochTr* 8, 13; *KochJez* A2v; Trzymał cię po té czafy/ lendrzeiu mój drogi *KochFr* 68, 128; *KlonŻal* B4v; *WisznTr* 14, 15; A ty nie bądź przyczyną/ biskupie drogi *KochPieś* 52; *PudlFr* 17; *KmitaPsal* A3v; *GrochKal* 5, 11, 27; *GórnTroas* 9, 38, 46, 48, 61, 62; *GrabowSet* P2v; *SiebRozmysł*

F4; *SkarKaz* 758b; *KlonFlis* H; Bráciłzku drogi/ z dawná poćiecho czekána *SkorWinsz* A3v; Day Boże/ drogi Oycze/ bym twą drogą chodził *SapEpit* B4v, *ktv*, A3v, A4v, [B2], B4, B4v; *KlonWor* 65; *SzarzRyt* D2.

4. *Mający wysoką cenę, odznaczającą się drożyzną; carus Mącz, Cn; difficilis Mącz; magnus, magno pretio, multinummus, pretiosus Cn (58)*: Owaćiem fie rok przygodził/ Iż weń miód bárzo drogi był *BierEz* Q3, A4v, Q3; *FalZioł* IV 7d, V 48v; *RejPs* 53; *ConPiotr* 31; *RejJóz* N6; Nye rozumyeyą podobno że náuká droga rzecz yełt *GliczKsiąż* M5v; *UstPraw* A2; *RejZwierz* 30v, 136v; *BielKron* 290v; *Mącz* 39d, 313c; *Prot* B4v; Przeto w Niemcách y we Włófzech droźłże takie kopyto [łosia służące do celów lekarskich]/ niź drogie kámienie *SienLek* 60; *GórnDworz* F, Q8v, S5; *BielSat* B3 [2 r.], B3v, Cv, C2v; *RejZwierc* 233v; *Strum* F3v; *SkarŻyw* 299 [3 r.]; *BielRozm* 11 [2 r.], 12, 13, 17, 19; *GostGosp* 88, 92; Zgołác powiém/ że ia ták nie kupię drogiégo [konia] *WyprPl* B3v, A4v; *WujNT* 261 marg; *SarnStat* 273, 418; Y to co oni od nas teraz biorą zá mytá y zá drogą żywność to my od nich brác będziemy. *VotSzl* D3; *ZbylPrzyg* A4.

W charakterystycznych połączeniach: drogi (-a, -e) kraina, myto, owies (2), pszenica, rzecz (2), stroj (2), zboże (2), żyto; bardzo drogi.

Zwrot: »być [z czym] drog« = drożyć się z czym (1): Niebądź w.m. s thym drog/ Czo w.m. nicz nie kofztuie *GórnDworz* Hh5.

Wyrażenia: »drogie czasy« (1): A ták będę ia też chował [żywność]/ będę ia też ściłkał/ przydą droźłże czáły *RejPos* 82v.

»lata, rok drogi (-e)« [szyk 3 : 2] (4 : 1): ná to włyżftko muśi być baczenié/ á zwłáfzczá w ty drogié látá/ kiedy chłop nie może zárobić y ná ftráwę. *Strum* E2, D4, D4v, E2v, F3v.

»drogi lekarz« = *žadający większej niż inni zapłaty (1):* [Baliński] był ławnym y drogim lekarzem w Krakowie y indzye. A gdy poń połano z Wilná/ nie chciał fie z mieyfćá rufzyć/ áż mu napierwey dano trzy łtá złotych *BielKron* 403.

Szeregi: »drogi i ciężki« (1): Są też ci w tey licźbie/ [...] kthorzy w niedobry vrodzay záchowáią Zboże/ áby dla nich żywność droźłza y ciężłza byłá. *KuczKat* 330.

»lubo tań lubo droższy« (1): Słowem powiedz zacź go małz dáć On [kupiec] rzekł zá fześćdzieśiát grołzy/ Lubo iełt tań lubo droźłzy *BierEz* B3.

W przen (3) :

drog na kogo = nie stać kogo na co (1): tákże też oná [Śmierć] ifcie nie o czápkę pułzcza áni o fuknię/ ále o nie [ludzie]/ iáko o złe łzkápy. A łkoro wygra [zakład]/ wneth zaráżem łupi/ bo drog owies ná nię. *RejZwierc* 159v.

Wyrażenie: »drogie pieniądze« (2): KVpićby cię mądrości zá drogié pieniądze *KochTr* 9; *SkarKaz* 209b.

*** *Dubium (1) :* Obróc łwóy kon prędkonogi/ Nieścigniony Care drogi: Chcełz być groźnym/ á vćiekałz: Iełfiś płochy/ hárdźie nie kałz. *KochPieś* 45 [może powinno być „srogi” lub „z drogi” albo iron.].

Synonimy: 1. kosztowny, nakładny, pieniężny, świetny, zest: »droższe złota«: centurzyja; 2. kosztowny, miły, nieprzedajny, nieprzeplacony, szlachetny, ważny; 4. ciężki.

Cf **DROGOSŁANY, DROGOTKANY, DROGOZŁOT, [DROŻEZŁOT], NIEDROGI**

SB